

Afdeling	: OG - Openbaar Gebied	Raadsvoorstel: DJ-2850044
Naam opsteller voorstel	: Robert Smid (0634425903)	Zaaknummer: 2849993
Portefeuillehouder	: S.A.M. (Suzanne) Winters	Publicatie: Openbaar

Onderwerp

Vaststellen beeldkwaliteit groenonderhoud en straatreiniging in de openbare ruimte

Voorstel

1. De beeldkwaliteit voor het onderhoud van de groenvoorzieningen vast te stellen conform scenario 2
2. Een aanvullend budget van € 139.734,- structureel beschikbaar stellen vanaf 2026 ten laste van het begrotingssaldo, te verdelen over de volgende drie budgetten: groenonderhoud, straatreiniging en onkruidbestrijding op verhardingen.

Inleiding

In de afgelopen jaren is het groenonderhoud op verschillende momenten besproken tijdens Raadsvergaderingen. Een significant moment was het aannemen van een amendement 'Prioriteit op het verbeteren van de groenvoorzieningen' tijdens de begrotingsbehandeling voor 2024. Dit amendement omvatte drie onderdelen:

- III.A.1.1. De achterstand van het vervangen van groenvoorzieningen wordt weggewerkt.
- III.A.1.2. Er wordt voorzien in structurele vervangingen van groenvoorzieningen
- III.A.1.3. Het onderhoud wordt verbeterd.

De eerste twee punten zijn in 2024 ingevuld met het beschikbaar stellen van een krediet voor vervangingsinvesteringen. Het derde punt 'Het onderhoud wordt verbeterd' wordt meegenomen in het nieuwe contract voor het groenonderhoud.

De wens om het onderhoud te verhogen gaat vaak gepaard met de stelling dat 'alles op A-kwaliteit moet zijn. Een duidelijke definitie van kwaliteit is daarbij essentieel. In de notitie bij dit raadsvoorstel wordt ingegaan op de verschillen in Beeldkwaliteit en Technische Kwaliteit. Er wordt een definitie gegeven en uitgelegd hoe deze twee kwaliteiten elkaar beïnvloeden en hoe dit uiteindelijk de beleving van de openbare ruimte bepaalt.

Huidige situatie

Momenteel is dit onderhoud vastgelegd in drie contracten: de concessie, het groenonderhoudscontract en het contract voor onkruidbestrijding op verhardingen.

- De concessie loopt af op 31 december 2025.
- Het groenonderhoudscontract en het contract voor onkruidbestrijding op verhardingen lopen af op 31 maart 2026. Er wordt overlegd met de opdrachtnemer om deze contracten drie maanden eerder te beëindigen.

De gemeenteraad is in 2024 tweemaal geïnformeerd over dit onderwerp:

- 19 april – Eerste voorlichtingsbijeenkomst (groensafari) waarin de raad werd bijgepraat over de aanstaande aanbesteding, vervangingsinvesteringen en de relatie tussen beleving en kwaliteit van groenonderhoud.
- 4 oktober – Tweede voorlichtingsbijeenkomst met als thema's kwaliteit en financiën.

Kadering

Het onderhoud van de openbare ruimte is een complexe aangelegenheid. Het omvat diverse disciplines, waaronder groenonderhoud, wegen, bewegwijzering, borden, bomen en verlichting. Daarnaast zijn er verschillende eigenaren betrokken, zoals het Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten, woningbouwverenigingen, ontwikkelaars en vervoerders. Al deze partijen hebben invloed op de manier waarop de openbare ruimte wordt ervaren.

In dit voorstel gaat het alleen over de eigendommen van de gemeente. In het bijzonder het onderhoud van en aan:

- Groenvoorzieningen binnen de bebouwde kom, exclusief bomen en bermen,
- Papierbakken en banken,
- Onkruidbestrijding op verharding,
- Straatreiniging.

In basis moeten de werkzaamheden uit deze contracten opnieuw worden aanbesteed. De vraag is of er wederom twee contracten komen met dezelfde verdeling van werkzaamheden. De ervaringen met de uitvoering van de contracten hebben geleid tot een heroverweging met als doel de efficiëntie te verhogen en de kwetsbaarheid als opdrachtgever te verkleinen.

Kwaliteitsverbetering

Wanneer we spreken van 'alles op A-kwaliteit', betekent dit dat de ambitie bestaat om een Beeldkwaliteitsniveau A te realiseren voor het openbare groen en straatreiniging. Echter, de Technische Kwaliteit moet dit mogelijk maken. Uit de groeninventarisatie van 2023 is gebleken dat de Technische Kwaliteit in Weert in 40-60% van het plantsoen momenteel C of lager. Op dit moment is er jaarlijks € 1.600.000,- (afgerond) beschikbaar voor vervangingsinvesteringen. Daarmee wordt 5% van het openbaar groen vervangen. Bij het in één jaar inlopen van achterstand op Technische Kwaliteit zou er acht keer zoveel budget beschikbaar moeten worden gesteld. Dat zou dan ook acht keer zoveel werk vragen van de organisatie. Dit leidt tot overbelasting van de organisatie. Ook de vraag naar de markt voor de uitvoering is dermate groot dat dit tot problemen zal leiden.

Een alternatieve optie is het beschikbaar stellen van extra budgetten om de extra inzet van de opdrachtnemer te vergoeden. Dit vereist echter ook meer capaciteit van de vakafdeling binnen de organisatie, aangezien zowel de verzoeken tot aanpassingen als het ingediende extra werk beoordeeld moeten worden. Daarbij is de hoogte van het extra noodzakelijke budget zeer onzeker.

Scenario's

In de notitie 'Beeldkwaliteit Openbare Ruimte gemeente Weert' zijn drie scenario's geschetst voor het groenonderhoud, straatreiniging en bestrijding van onkruid op verhardingen. Deze drie scenario's zijn:

1. Beeldkwaliteitsniveau A voor de gehele openbare ruimte van de gemeente Weert
In dit scenario wordt de gehele openbare ruimte van de gemeente Weert onderhouden op beeldkwaliteitsniveau A.
meerkosten ten opzichte van begroting 2026: € 1.443.734,-
2. Beeldkwaliteitsniveau B voor de gehele openbare ruimte van de gemeente Weert
In dit scenario wordt de gehele openbare ruimte van de gemeente Weert onderhouden op beeldkwaliteitsniveau B.
meerkosten ten opzichte van begroting 2026: € 139.734,-

3. Een combinatie van Beeldkwaliteitsniveau A en beeldkwaliteitsniveau B.

In dit scenario worden de intensief gebruikte delen van de openbare ruimte (Parels van Weert) onderhouden op Beeldkwaliteit A en de overige delen van de openbare ruimte op Beeldkwaliteitsniveau B.

meerkosten ten opzichte van begroting 2026: € 320.734,-

Voorkeursscenario

Voor de keuze van het voorkeursscenario is onderstaand schema gehanteerd.

	Scenario 1: Beeldkwaliteit A	Scenario 2: Beeldkwaliteit B	Scenario 3: Combinatie van A- en B -niveau
Aantrekkelijk woon- en leefomgeving	++	+	++
Gebruik van de openbare ruimte	++	+	++
Technische Kwaliteit op niveau brengen	--	+	+
Financiële middelen	--	+	-

In alle scenario's wordt het onderhoud verbeterd, maar het verschil zit in de financiële impact. Gezien de verwachte begrotingsuitdagingen in 2026, is het structurele effect op de meerjarenbegroting de belangrijkste factor geweest bij het maken van een keuze. Daarom gaat de voorkeur uit naar scenario 2, Beeldkwaliteit B.

In dit scenario wordt de onderhoudskwaliteit verbeterd door efficiënter te werken, zonder veel hogere kosten. Dit gebeurt door werkzaamheden te combineren en onder te brengen in een integraal onderhoudscontract. Weert wordt verdeeld in drie gebieden, waarbij elk gebied een eigen aannemer en bestek krijgt. Het bestek is in basis voor alle drie de gebieden hetzelfde, wat zorgt voor uniformiteit in de uitvraag. Deze aanpak vermindert de afhankelijkheid van één partij en spreidt de risico's, wat vooral gunstig is in piekperiodes.

0-opties

Bovenstaande scenario's voldoen alle aan het amendement 'Prioriteit op het verbeteren van de groenvoorzieningen' zoals eerder genoemd en waarin opgedragen wordt het onderhoud te verbeteren. De scenario's leiden alle tot verhoging van de structurele kosten. Een scenario waarbij de structurele kosten niet stijgen worden 0-opties genoemd.

De 0-opties kennen twee varianten.

- Als eerste een variant waarin onderhoudscategorieën worden omgevormd van duurder in onderhoud naar goedkoper in onderhoud. Bijvoorbeeld van hagen of heesters naar gazon. Denk ook aan het omvormen van de vaste plantenvakken aan onder andere de singels naar gazon. De omvormingen houden een verarming van (bio)diversiteit in. In 2015 leidde dit tot grote oppositie vanuit de bevolking en dit is daarom stopgezet.
- Een tweede variant is het introduceren van Beeldkwaliteit C. Dit verlaagt het onderhoudsniveau en resulteert in een desinvestering. Groenelementen zoals heesters, hagen en vaste plantenvakken die met Beeldkwaliteit C worden onderhouden, schrijven sneller af. Dit betekent dat de vervangingsinvesteringen verhoogd moeten worden. Daarnaast zal naar verwachting de druk bij de directievoering en het toezicht op de bestekken en het Servicepunt Ruimte

toenemen door een toename van het aantal meldingen en vragen over het onderhoud. Dit zal leiden tot een verhoogde capaciteitsvraag binnen de organisatie.

Voor beide 0-scenario's geldt dat deze verder moeten worden uitgewerkt. Dat leidt tot vertraging van het aanbestedingsproces van minimaal één jaar. Daarmee wordt ook de verbetering van het onderhoud later gerealiseerd. Verder houdt uitstel in dat de huidige contracten verlengd moeten worden. Het uitwerken van de verschillende 0-opties leidt tot verhoging van de kosten, onder meer als gevolg van externe inhuur.

Verlenging van de opdracht

In de huidige planning van de aanbesteding is het noodzakelijk dat uiterlijk 21 mei een keuze uit één van de drie beschreven scenario's is gemaakt. Dit rekening houdend met een definitieve gunningsbeslissing uiterlijk op 22 oktober. Daarmee hebben de nieuwe aannemers voldoende tijd om zich goed voor te bereiden op een start op 1 januari 2026. Elke vertraging houdt in dat de zowel het groenonderhoudscontract als de concessie in zijn geheel moet worden verlengd.

Beide contracten kunnen verlengd worden. Dit heeft echter financiële consequenties. De concessie kent een jaarlijkse indexering van 5%. De concessiehouder heeft aangegeven deze indexering voort te willen zetten. Daarnaast wil de concessiehouder een verlenging van meerdere (3) jaren met jaarlijks een opzeggingsmogelijkheid. Dit houdt in dat per jaar het contract kan eindigen.

De houder van het groenonderhoudscontract heeft aangegeven te willen verlengen op voorwaarde van prijsaanpassing. Wat die prijsaanpassing inhoud is niet bekend. Hier moeten onderhandelingen over worden gevoerd.

Verder zal elk uitstel leiden tot meer externe ondersteuning waardoor ook die kosten zullen stijgen.

Relatie tot de strategische visie

Weert, een plek waar iedereen goed kan wonen, zich thuis voelt en mee kan doen. De groene omgeving wordt in Weert breed gewaardeerd en moet worden gekoesterd. Groen is een belangrijk element van de woon- en werkomgeving en is goed voor onze gezondheid: het nodigt uit tot buiten bewegen en sporten, en biedt een basis voor rijke diversiteit in flora en fauna. Dat laatste is belangrijk om bijvoorbeeld tegenwicht te bieden aan de risicovolle afname van soortendiversiteit (denk aan het verdwijnen van insecten).

De zorg voor deze groene omgeving en daarmee de zorg voor het groen als kapitaalgoed, is dan van groot belang. In juni 2024 is al een jaarlijks krediet voor het doen van vervangingsinvesteringen door de Raad ter beschikking gesteld. Naast deze zorg op lange termijn is ook jaarlijks onderhoud noodzakelijk. Over dit laatste gaat dit raadsvoorstel.

Effect

De tijd dat groen alleen decoratie was is voorbij. Inmiddels is bekend dat groen een positieve bijdrage levert aan water robuust maken van de omgeving, vermindering van hittestress en verhoging van de biodiversiteit. Groen heeft ook een positieve invloed op gezondheid, sociale cohesie en welzijn van de inwoners. Daarmee draagt het groen bij aan vrijwel alle effecten waarop in Weert gestuurd wordt.

De belangrijkste zijn:

- Weert heeft een aantrekkelijk woon- en leefklimaat
- Inwoners voelen zich positief gezond
- De leefomgeving is biodivers en klimaat adaptief
- Weert is klimaatneutraal

Doel(en)

Wat voor de effecten geldt is ook van toepassing op de doelen. Het onderhoud van groen levert direct of indirect een bijdrage aan het behalen van de volgende doelen:

- Behoud van een vitale binnenstad

- Groenvoorzieningen voldoen aan de kwaliteitsniveaus
- Klimaatbestendiger en water robuust
- Sterkere sociale basis
- Meer inwoners voelen zich mentaal en fysiek gezond en sterk
- Groenere en gezondere leefomgeving
- Vermindering van de achteruitgang van de biodiversiteit

Argumenten

1.1 Het onderhoud wordt verbeterd.

Scenario 2 geeft gevolg aan het amendement van de begrotingsbehandeling 2024.

1.2 Financiële consequentie beperkt houden

Van de drie scenario's heeft Scenario 2 het minst structurele impact op de begroting.

1.3 Een hogere beleving van de openbare ruimte wordt niet alleen bepaald door een hoger beeldkwaliteitsniveau

Met de vervangingsinvesteringen groen wordt gewerkt aan het verbeteren van de Technische Kwaliteit van de groenvoorzieningen. Dit zal een positief effect hebben op de beleving.

2.1 Bijstelling van het Beeldkwaliteitsniveau vraagt meer budget

De inspanning nodig voor een hoger Beeldkwaliteitsniveau vraagt een hogere frequentie en daarmee meer kosten.

Kanttekeningen en risico's

Beleving blijft een onderwerp van discussie

Bij het onderhoud aan en in de openbare ruimte is er altijd sprake van beleving. Daarbij is het groen slechts één aspect. In de aanbesteding zal aandacht worden gevraagd voor de wijze waarop de aannemer omgaat met communicatie richting de inwoners.

Het markteffect kan nog invloed hebben op het benodigde budget

Het in dit voorstel gehanteerde cijfermateriaal is gebaseerd op directieramingen. Die hebben normen vooruitvoering als basis. In directieramingen wordt slechts beperkt rekening gehouden met wat 'de markt' wordt genoemd. Om dit effect zo laag mogelijk te houden is de wijze van aanbesteding, de uitvraag en de contractduur van belang. Hiermee wordt zoveel mogelijk rekening gehouden.

De besprekingen over het voortijdig beëindigen van het groencontract zijn nog niet afgerond

Het contract met de groenaannemer loopt formeel af op 31 maart 2026. De besprekingen over de beëindiging van het contract per 31 december 2025 zijn constructief maar nog niet afgerond.

Financiële gevolgen

Momenteel zijn de kosten voor de drie contracten verdeeld over meerdere posten in de begroting. Voor een goed vergelijk zijn die budgetten getotaliseerd voor de onderdelen van het integrale bestek.

In de tabel worden de scenario's vergeleken met de kosten die voor 2026 zijn opgenomen in de meerjarenbegroting voor de onderdelen plantsoenonderhoud, onkruidbestrijding op verharding en straatreiniging.

Benodigd budget per scenario	Scenario 1 Beeldkwaliteit A	Scenario 2 Beeldkwaliteit B	Scenario 3 Beeldkwaliteit A/B
A-Integraal onderhoud	€ 4.606.000	€ 3.302.000	€ 3.483.000
Beschikbaar budget			
B-Huidig budget 2026	€ 3.162.266	€ 3.162.266	€ 3.162.266
Het verschil (A-B)			
structureel ten laste van begrotingssaldo	€ 1.443.734	€ 139.734	€ 320.734

Wat opvalt is dat met name het scenario 1 sterker in kosten stijgt (€ 1.443.734,- hoger) dan de andere twee scenario's. Dit is op basis van door derden opgestelde directieramingen. De oorzaak ligt met name aan het hoge risico van een beeldbestek bij een Beeldkwaliteitsniveau A. Bij dit beeldkwaliteitsniveau is structureel meer inzet noodzakelijk, wat leidt tot verhoging van de kosten. De risico's bestaan vooral uit extra inhuur bij groeipieken als gevolg van weersomstandigheden en personeelstekort. Die risico's zijn in de directieraming meegenomen. De directieraming is opgesteld door een extern adviesbureau en gebaseerd op landelijke normen. Hoe de markt bij inschrijving hier uiteindelijk mee om zal gaan is moeilijk te voorspellen. Dit hangt onder andere af van risico's zoals tijdsplanning, weersomstandigheden en de beschikbaarheid van extra arbeid tijdens piekperiodes. Iedere inschrijver bepaalt zelf in welke mate hij risico's accepteert en hoe hij de kosten inschat.

Daarnaast heeft elke inschrijver eigen strategische doelen voor zijn bedrijf. Zij kunnen uiteenlopende redenen hebben om wel of niet in te schrijven op een werk en dat kan invloed hebben op de hoogte van de inschrijving.

Participatie

In het kader van dit voorstel is participatie niet van toepassing

Communicatie

In het kader van dit voorstel is communicatie niet van toepassing

Planning

Na vaststelling van het Beeldkwaliteitsniveau wordt dit onderdeel van het bestek. De planning is dan als volgt

- Heden tot 1 mei: opstellen van de bestekken
- 21 mei tot september: aanbestedingsprocedure
- Oktober: gunningsvoorstel
- 1 januari 2026 start integraal onderhoud

Mocht gekozen worden voor het uitwerken van de 0-opties vervalt deze planning.

Evaluatie

De contractuele afspraken uit het bestek worden regelmatig geëvalueerd. Elke vier weken beoordeelt een externe partij objectief of aan de Beeldkwaliteitseisen wordt voldaan.

Meldingen van inwoners, ingediend via het MOR-meldingssysteem, worden bijgehouden door het Servicepunt Ruimte. MOR staat voor Meldingen Openbare Ruimte en is via de website van de gemeente bereikbaar.

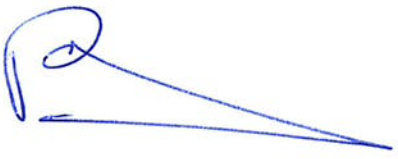
De resultaten van deze schouwingen en de MOR-meldingen worden nauwlettend gemonitord. Na het tweede contractjaar zullen deze resultaten worden geëvalueerd en gedeeld.

Bijlage(n)

1. 250205 Beeldkwaliteit OR gemeente Weert (notitie)

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,

secretaris,	de burgemeester,
	
A.M.A. Vrijenhoek	mr. R.J.H. Vlecken

De griffier,	De voorzitter,
mr. M.H.R.M. Wolfs-Corten	mr. R.J.H. Vlecken